

Continguts d'aprenentatge de l'EpD en l'àmbit escolar

P

CULTURA DE PAU

SECUNDÀRIA

Objectiu general

L'alumnat ha de ser competent en eradicar totes les formes de violència i promoure la pau positiva mitjançant l'anàlisi dels factors de violència i de pau, i la posada en pràctica dels procediments de transformació creativa dels conflictes.

- Minimitzar els comportaments violents propis i de les estructures i dels discursos
- Maximitzar el compromís per promoure les relacions i les condicions necessàries per avançar cap a la pau positiva
- Aplicar eines com la provenció, l'anàlisi i la negociació o la mediació per a transformar els conflictes
- Conèixer plantejaments i estratègies, així com experiències històriques i actuals de noviolència
- Analitzar les situacions de violència i de pau, les seves causes i les seves conseqüències

Blocs temàtics

Bloc A: Anàlisi de la realitat de violència i de les oportunitats de pau (ON ESTEM)

Bloc B: Estratègies personals i col·lectives per transformar els conflictes (COM TRANSFORMAR)

Bloc C: Models i propostes per aconseguir la cultura de pau. (CAP A ON VULL ANAR)

SECUNDÀRIA

Bloc A: Anàlisi de la realitat de violència i de les oportunitats de pau (ON ESTEM)

Objectiu del bloc

L'alumnat ha de ser competent en reflexionar críticament sobre causes i conseqüències de diferents tipus de violència, mitjançant la valoració crítica del conflicte com a oportunitat de canvi social, amb l'objectiu de frenar la violència en totes les seves formes.

Continguts de final d'etapa

- Diferents dimensions de la violència
 - Aproximacions a la violència des de diferents disciplines.
 - Diferents nivells de la violència: a nivell interpersonal, en l'entorn proper, i a nivell social. Violència en les relacions entre persones i també en les condicions socials.
 - Violència directa: diferents formes de violència física, verbal i psicològica, les seves causes i conseqüències. Violències (directes) quotidianes. Conflictes armats i guerres.
 - Violència estructural. Pobresa i desigualtat. Jerarquies i manca de democràcia. L'efecte del cicle armamentista i de la despesa militar sobre les despeses socials. Paper de l'Exèrcit com a institució que legalitza la violència.
 - Violència cultural. Violència als mitjans de comunicació i en altres canals (música, videojocs, acudits,...)

- Diferents tipus de conflicte
 - Què és un conflicte. El conflicte com a procés. Les oportunitats del conflicte.
 - Tipus de conflictes: Conflictes interpersonals/de grup/socials/entre estats; Conflictes de comunicació/identitaris/arrelats
 - El procés del conflicte: el conflicte s'aborda de forma violenta/no violenta. Coherència entre fins i mitjans. Actors que intervenen en els conflictes amb mitjans més o menys coherents amb la finalitat (alumnat mediador, mediadors comunitaris, síndic de greuges, sindicats, policia, exèrcits...)
 - Causes i conseqüències dels conflictes. Distingir postures, interessos i necessitats.
 - Analitzar el conflicte sense jutjar
 - Anàlisi del discurs. Anàlisi dels mitjans de comunicació, i dels valors que transmeten en cobrir notícies de conflictes socials o armats

SECUNDÀRIA

- Mecanismes existents per construir la pau
 - Mecanismes micro: com mostrar estima cap a les persones, com participar a l'aula per millorar l'entorn
 - Actors i mecanismes estatals per a construir la pau: societat civil, moviments socials, serveis socials, ILP, assemblees de barri
 - Principals actors del dret internacional i les seves funcions: Nacions Unides (Assemblea General de les Nacions Unides, Consell de Seguretat, UNICEF, ACNUR, PNUD, FMI, Missions de Nacions Unides, cascos blaus), UE...
 - Instruments del dret internacional per la pau positiva: Carta de les Nacions Unides, Dret a la pau, Declaració Universal dels Drets Humans, Convenció dels drets dels infants, Carta de Rio...
 - Incidència: canals existents per accedir a o incidir sobre aquests actors

SECUNDÀRIA

Desplegament dels continguts d'aprenentatge

1er i 2on ESO	3er i 4rt ESO
Anàlisi de les causes i les conseqüències de la violència (directa, estructural i cultural) en les relacions interpersonals, socials i mundials	Reflexió crítica sobre causes i conseqüències dels diferents tipus de violència (directa, estructural i cultural) en les relacions interpersonals, socials i mundials
Capacitat d'argumentar el rebuig als tipus de violència (directa, estructural i cultural) en les relacions interpersonals i en les condicions socials i mundials	Capacitat d'aplicar alternatives per frenar els diferents tipus de violència (directa, estructural i cultural) en les relacions interpersonals i en les condicions socials i mundials
Coneixement dels diferents tipus de conflictes (locals, socials, internacionals) capacitat de comparar-los, i d'argumentar si són violents o no	Coneixement dels diferents tipus de conflictes (locals, socials, internacionals; no violents o violents) i reflexió crítica de la cobertura que en fan els mitjans de comunicació
Anàlisi del procés, dels actors implicats, de les postures i de les necessitats de cada part en un conflicte interpersonal, social o internacional, des de la complexitat	Anàlisi crítica del procés, dels actors i de les necessitats en els conflictes interpersonals, socials o internacionals, les seves causes i conseqüències des de la complexitat, capacitat de destriar críticament la informació i de superar una visió simplista del món
Capacitat d'argumentar els reptes i els beneficis de respectar el procés i de trobar una sortida justa per resoldre els conflictes interpersonals i socials	Defensa del conflicte com a oportunitat de canvi social
Coneixement del paper dels principals actors internacionals i dels mecanismes del dret existents per promoure la pau	Valoració crítica dels principals actors i del dret internacionals existents, i de les pràctiques que suposen una oportunitat per promoure la pau

SECUNDÀRIA

Criteris d'avaluació

1er i 2on ESO	3er i 4rt ESO
Són conscients de les causes i de les conseqüències de la violència (directa, estructural i cultural) en les relacions interpersonals, socials i mundials.	Articulen la seva pròpia opinió sobre les causes i conseqüències dels diferents tipus de violència (directa, estructural i cultural) en les relacions interpersonals, socials i mundials.
Argumenten el seu rebuig als tipus de violència (directa, estructural i cultural) en les relacions interpersonals, socials i mundials.	Emprenen accions alternatives per frenar els diferents tipus de violència (directa, estructural i cultural) en les relacions interpersonals, socials i mundials.
Coneixen els diferents tipus de conflictes (locals, socials, internacionals) els comparen, i argumenten si són violents o no.	Coneixen els diferents tipus de conflictes (locals, socials, internacionals; no violents o violents) i reflexionen críticament sobre la cobertura que en fan els mitjans de comunicació.
Identifiquen els aspectes més rellevants del procés, dels actors implicats, de les postures i de les necessitats de cada part en un conflicte interpersonal, social o internacional, des de la complexitat.	Analitzen críticament els aspectes més rellevants del procés, dels actors i e les necessitats en els conflictes interpersonals, socials o internacionals, les seves causes i conseqüències des de la complexitat, destrien críticament la informació i superen una visió simplista del món.
Argumenten els reptes i els beneficis de respectar el procés i de trobar una sortida justa per resoldre els conflictes interpersonals i socials.	Defensen el conflicte com a oportunitat de canvi social.
Coneixen el paper dels principals actors internacionals i dels mecanismes del dret existents per promoure la pau.	Valoren críticament els principals actors i el dret internacionals existents, i les pràctiques que suposen una oportunitat per promoure la pau.

SECUNDÀRIA

Bloc B: Estratègies personals i col·lectives per transformar els conflictes (COM TRANSFORMAR)

Objectiu del bloc

L'alumnat ha d'aplicar amb destresa els mecanismes de transformació de conflictes, posant en pràctica habilitats que faciliten l'apoderament, la negociació i la convivència, amb l'objectiu de transformar els conflictes de forma no violenta.

Continguts de final d'etapa

- Habilitats socials per a l'apoderament personal.
 - Apoderament: Definició del concepte i capacitat d'identificar les fonts de poder personals - capacitat d'introspecció, de coneixement d'una mateixa, fortaleses i debilitats - i col·lectives. Apoderament com a procés. Capacitat de proposar-se reptes de millora personal i col·lectiva.
 - Educació emocional: reconeixement i expressió dels sentiments i de les emocions. Canalitzar les emocions negatives per a canviar el que no ens agrada
 - Necessitats: Necessitats bàsiques, necessitats no essencials i capricis. Models de necessitats (Maslow, etc.)
 - Comunicació: escolta activa, parafraseig, assertivitat, empatia. Diàleg/Dialèctica. Principis de la comunicació no violenta.
 - Cooperació com a forma d'apoderament col·lectiu.
- Formes de transformació de conflictes.
 - Actituds davant del conflicte: evasió, submissió, cooperació, competició
 - Provenció: Creació i reforç de grup (presentació, coneixement, confiança, estima cap als altres)
 - Anàlisi de conflictes: 3P: qui són les Persones involucrades, quin és el Problema de fons, quin és el Procés que s'ha seguit en el conflicte
 - Negociació: basada en postures/basada en interessos/basada en necessitats
 - Mediació: diferència entre anàlisi i negociació i la mediació. Condicions per la mediació (acceptació del mediador, neutralitat/imparcialitat...). Passes de la mediació (la meua història, la nostra història...)
 - Normes de grup: com formular normes, com plantejar mesures perquè siguin reparadores

SECUNDÀRIA

- Activisme no violent
 - Acció no violenta. Moviments històrics no violents.
 - Tipus de tàctiques i estratègies no violentes.
 - Creativitat aplicada a la cerca de sortides als conflictes.

SECUNDÀRIA

Desplegament dels continguts d'aprenentatge

1er i 2on ESO	3er i 4rt ESO
Consciència de les passes a seguir per a reforçar les habilitats (i febleses) socials i apoderar-se	Desenvolupament de les pròpies habilitats (i febleses) socials i capacitat d'autoavaluar per apoderar-se
Planificació de tasques de grup-classe de forma cooperativa, i capacitat d'autoavaluar els beneficis de la cooperació per totes les persones	Planificació de tasques de forma cooperativa, incloent actors externs a l'aula o al centre escolar. Reconeixement de la cooperació com a forma d'apoderament col·lectiu
Capacitat d'aplicar mecanismes de transformació de conflictes corresponent en funció de la fase en la qual es troba el conflicte	Capacitat d'aplicar amb destresa els mecanismes de transformació de conflictes corresponent en funció de la fase en la qual es troba el conflicte
Definició conjunta i aplicació de normes de classe que promoguin la convivència, i de mesures reparadores	Capacitat de fer el seguiment i valorar el respecte de les normes de classe i el caràcter reparador de les mesures
Predisposició a matisar els propis arguments a partir de la dialèctica amb altres persones	Pràctica i defensa de la dialèctica, com a forma d'apropar posicionaments amb l'altre i cooperar
Coneixement d'experiències històriques, estratègies i tàctiques no violentes de transformació social cap a la cultura de pau	Reivindicació de les fortaleses (i consciència de les debilitats) d'experiències històriques, estratègies i tàctiques no violentes de transformació social cap a la cultura de pau
Consciència del procés de creativitat, i domini dels instruments de formulació d'idees per resoldre una tasca o un conflicte	Aplicació de la creativitat en contextos reals per tal de trobar formes alternatives de resoldre una tasca o un conflicte
Implicació en tot tipus d'accions personals i col·lectives que contribueixin a transformar els conflictes de forma no violenta en l'entorn proper i llunyà	Defensa i promoció de tot tipus d'accions personals i col·lectives que contribueixin a transformar els conflictes de forma no violenta, tant en l'entorn proper com llunyà
Comprensió de les causes dels sentiments (necessitats) propis i aliens des de l'estima cap a una mateixa i cap a les altres persones	Comunicació assertiva de les emocions i de les necessitats, de forma que mostri estima cap a una mateixa i cap a l'altre (empatia)

SECUNDÀRIA

Criteris d'avaluació

1er i 2on ESO	3er i 4rt ESO
Defineixen passes a seguir per a reforçar les habilitats (i febleses) socials i apoderar-se.	Desenvolupen les pròpies habilitats (i febleses) socials per apoderar-se i s'autoavaluen.
Comprenen les causes dels sentiments (necessitats) propis i aliens des de l'estima cap a una mateixa i cap a les altres persones	Comuniquen assertivament les emocions i les necessitats, de forma que mostren estima cap a una mateixa i cap a l'altre (empatia).
Planifiquen tasques de grup-classe de forma cooperativa, autoavaluen els beneficis de cooperar per totes les persones.	Planifiquen tasques de forma cooperativa, incloent actors externs a l'aula o al centre escolar. Reconeixen els beneficis de la cooperació com a forma d'apoderament col·lectiu.
Apliquen mecanismes de transformació de conflictes corresponents en funció de la fase en la qual es troba el conflicte.	Apliquen amb destresa els mecanismes de transformació de conflictes corresponents en funció de la fase en la qual es troba el conflicte.
Defineixen conjuntament i apliquen normes de classe que promoguin la convivència, i de mesures reparadores.	Fan el seguiment i valoren el respecte de les normes de classe i el caràcter reparador de les mesures.
Matisen els propis arguments a partir de la dialèctica amb altres persones.	Practiquen i defensen la dialèctica com a forma d'apropar posicionaments amb l'altre i cooperar.
Coneixen experiències històriques, estratègies i tàctiques no violentes de transformació social cap a la cultura de pau.	Reivindiquen les fortaleses (i són conscients de les debilitats) d'experiències històriques, estratègies i tàctiques no violentes de transformació social cap a la cultura de pau.
Coneixen el procés de creativitat, i domini dels instruments de formulació d'idees per resoldre una tasca o un conflicte.	Apliquen la creativitat en contextos reals per tal de trobar formes alternatives de resoldre una tasca o un conflicte.
S'impliquen en tot tipus d'accions que contribueixin transformar els conflictes de forma no violenta en l'entorn proper i llunyà.	Defensen i promocionen tot tipus d'accions que contribueixin a transformar els conflictes de forma no violenta, tant en l'entorn proper com llunyà.

SECUNDÀRIA

Bloc C: Models i propostes per aconseguir la cultura de pau. (CAP A ON VOLEM ANAR)

Objectiu de bloc

L'alumnat ha de comprendre els plantejaments pacifistes teòrics i pràctics, mitjançant la posada en pràctica reflexiva d'estratègies no violentes, amb l'objectiu de crear alternatives que tendeixin a la Cultura de Pau.

Continguts de final d'etapa

- Pau negativa: No col·laboració amb cap forma de violència:
 - Rebuig als valors del militarisme en tant que cultura jeràrquica basada en la obediència acrítica i l'ús de la força
 - Tallar la violència física entre les persones
 - Frenar les formes violentes de comunicació verbal, tant en els continguts com en les formes
 - Dividend de pau: comprensió de les problemàtiques associades a l'armamentisme i la indústria militar, reconeixement dels beneficis i dels reptes de reduir o eliminar la despesa militar, del desarmament, del desminatge, de la reconversió
 - Cossos de pau no violentes: Formes de resistència popular no violenta
 - Objeció de consciència: legalitat vs. Legitimitat, obediència crítica
 - Alternatives a les guerres: diplomàcia, prevenció de conflictes armats, moviments en contra de les guerres

- Pau positiva: Construcció o reforç de les condicions necessàries per a que hi hagi pau a nivell social i global
 - Pacifisme: Coneixement i valoració dels arguments i valors de les teories pacifistes, i dels seus principals autors (Montessori, Gandhi, Galtung, Sharp)
 - Alternatives de pau: control de les explotacions dels recursos, dret a la pau, respecte de les minories, drets humans, reforç de la igualtat econòmica, educació per la pau...
 - Planificació de campanyes no violentes: planificació d'objectius, estratègia, tàctica...
 - Coherència personal: consciència de l'actitud personal, consum de pau...

SECUNDÀRIA

Desplegament dels continguts d'aprenentatge

1er i 2on ESO	3er i 4rt ESO
Anàlisi crític de les alternatives al militarisme, a la despesa militar, les guerres i a les formes de violència en general, properes i globals	Participació reflexiva en una iniciativa alternativa al militarisme, la despesa militar, les guerres i a les formes de violència en general
Valoració positiva de a les normes de centre i socials, reconeixent-ne el benefici per una mateixa, per les altres persones i per la societat	Reconeixement de i no col·laboració amb principis, normes i formes d'organització injustes
Anàlisi crític de les propostes teòriques (teories pacifistes) i pràctiques (alternatives pacifistes) per a promoure la pau de l'entorn i global	Comprensió dels plantejaments pacifistes i noviolents des de la teoria (valors i arguments de pau) fins a la pràctica (alternatives de pau) (pau positiva)
Planificació i posada en pràctica d'una estratègia a mig termini i de tasques per tal de millorar aspectes de l'entorn proper o necessitats socials (desarmament, pau, drets, major equitat, relacions més justes)	Valoració crítica de la posada en pràctica d'una estratègia a mig termini i de tasques per tal de millorar aspectes de l'entorn proper o necessitats socials (desarmament, pau, drets, major equitat, relacions més justes)
Pràctica d'accions per satisfer les necessitats personals i les de les demés persones per tal de cuidar-se una mateixa i les altres persones	Actuació amb coherència (cura d'una mateixa, cura de l'altre, cura de l'entorn) per la creació d'alternatives que tendixin a la cultura de pau global

SECUNDÀRIA

Criteris d'avaluació

1er i 2on ESO	3er i 4rt ESO
Analitzen críticament les alternatives al militarisme, a la despesa militar, les guerres i a les formes de violència en general, properes i globals.	Participen de forma reflexiva en una iniciativa alternativa al militarisme, la despesa militar, les guerres i a les formes de violència en general.
Valoren positivament les normes de centre i socials, reconeixent-ne el benefici per una mateixa, per les altres persones i per la societat.	No col·laboren amb algun principi, norma i forma d'organització injustes.
Analitzen críticament les propostes teòriques (teories pacifistes) i pràctiques (alternatives pacifistes) per a promoure la pau de l'entorn i global.	Comprenen els plantejaments pacifistes i noviolents des de la teoria (valors i arguments de pau) fins a la pràctica (alternatives de pau) (pau positiva).
Planifiquen i posen en pràctica una estratègia a mig termini i tasques per tal de millorar aspectes de l'entorn proper o necessitats socials (desarmament, pau, drets, major equitat, relacions més justes).	Valoren críticament la posada en pràctica d'una estratègia a mig termini i les tasques subseqüents per tal de millorar aspectes de l'entorn proper o necessitats socials (desarmament, pau, drets, major equitat, relacions més justes).
Actua per satisfer les necessitats personals i les de les demés persones per tal de cuidar-se una mateixa i les altres persones.	Actua amb coherència (cura d'una mateixa, cura de l'altre, cura de l'entorn) per la creació d'alternatives noviolentes.